מעילה הלכה ח :

ב ד מיי׳ פ״ח מהלכות פסה״מ הלכה טו :

מסורת הש״ס

קדשי

קדשים ששחטן בדרום מועלין בהן (א) שחטן בדרום וקיבל דמן בצפון בצפון וקיבל דמן בדרום שחט ביום וזרק בלילה בלילה וזרק ביום או ששחטן חוץ לזמנו (א) וחוץ למקומו מועלין בהן כלל א״ר יהושע כל שהיה לה שעת היתר לכהנים אין מועלין בה וכל שלא היה לה שעת היתר לכהנים מועלין בה איזו היא שהיה לה שעת היתר לכהנים שלנה ושנטמאה ושיצאה ואיזו היא שלא היה לה שעת היתר לכהנים שנשחטה חוץ לזמנה חוץ למקומה ושקיבלו פסולין וזרקו את דמה: **גמ׳** קתני קדשי קדשים ששחטן בדרום מועלין בהן פשיטא משום ב) דשחיטתן בדרום אפיקינון מידי מעילה איצטריך סד״א הואיל ואמר עולא א״ר יוחנן קדשים שמתו יצאו מידי מעילה דבר תורה ה״נ ג) קדשי קדשים לגבי דרום כמה דחנקינון דמי קמ״ל ד) קדשים שמתו לא חזו כלל אבל דרום נהי דאינו ראוי לקדשי קדשים ה) אבל ראוי הוא לקדשים קלים ל״ל למיתני כל הני צריכי אי תנא שחטן בדרום וקיבל דמן בצפון הכא ו) דאית בהו מעילה משום דקבלה בצפון הוא אבל שחטן בצפון וקיבל דמן בדרום ז) הואיל וקיבל ח) בדרום הוא נפיק מידי מעילה ואי תנא האי ה״א יממא זמן הקרבה הוא אבל ט) שחטה בלילה וזרק ביום לילה לאו זמן הקרבה והאי דשחט בלילה [אימא] דנפיק מידי מעילה ואי תנא שחטה בלילה ה״א הואיל וקבל דמה ביום אית בה מעילה אבל שחטן ביום וזרק דמן בלילה י) הואיל יא) ולאו זמן הקרבה הוא כמאן דחנקינון דמי ולא אית בהו מעילה קמשמע לן חוץ לזמנו וחוץ למקומו למאי חזו הואיל ומרצין לפיגולין

איבעיא

מקדושתן לגבי מעילה [א] שהנהנה מהן שוה פרוטה מעל כיצד שחטן וכו׳ דלא תימא שחטן בדרום וקיבל דמן בצפון דהא הוי עיקר עבודה יב] דמקבלה ואילך מצות כהונה ומקבלה ואילך הוי בצפון אלא אפילו שחטן בצפון וקיבל דמן בדרום אף על גב (ב) יג] דקבלה דהיינו עיקר עבודה הוא בדרום שלא כדין אפילו הכי מועלין בהן: וכן אם שחט ביום וזרק דמן בלילה. אע״ג דלילה לאו זמן הקרבה הוא מועלין בהן: וכן אם שחט בלילה וזרק ביום. והאי כל דכן הוא דמועלין בהן דהא זריקה דהוא עיקר עבודה הוית ביום יד] וזו ואין צריך לומר זו קתני: או ששחטן בצפון. ביום וחישב עליהן לאוכלן חוץ לזמנן דהיינו טו] פיגול ויש בו כרת: או חוץ למקומן. דהיינו פיגול ואין בו כרת אפ״ה מועלין בהן ותרוייהו פיגול דחוץ לזמנו ופיגול דחוץ למקומו מחד קרא נפקי (זבחים דף כח.) ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו וגו׳ דאיתקש חוץ למקומו לחוץ לזמנו וקרי ליה פיגול אבל לא הוי פיגול גמור דליחייב עליה כרת: כלל טז] אמר רבי יהושע כל שהיתה לה שעה היתר לכהנים יז]. [ג] ושוב נפסלה מהם יח]: שלנה. הבשר לאחר זריקה או שנטמאת או שיצאת חוץ לקלעים לאחר זריקה דאף על גב דהשתא אינה ראויה לכהנים הואיל והיתה לה שעת הכושר קודם יט] שנפסלה: אין מועלין בה. דלא קרינא בה מקדשי ה׳ (ויקרא ה) הואיל וכבר היתה ראויה לכהנים: ושקבלו פסולין וזרקו את דמה. *בטמאין מיירי ובקרבנות יחיד דלא הותרה בהן טומאה: ואיזו היא שהיתה לה שעת היתר לכהנים שלנה ושנטמאת. דהואיל ושחיטה וזריקה הוו כראוי דהיתה ראויה לכהנים אע״ג דשוב נפסלה בלינה או ביוצא דהשתא לית בה היתר לכהנים אין מועלין בה: ואי זו היא שלא היתה לה כו׳ שנשחטה חוץ לזמנה וכו׳. וה״ה לכל הני דתנא ברישא שחטה בדרום או בלילה שלא היה להן שעת היתר לכהנים והיינו טעמא דנקיט הני תרין דחוץ לזמנו וחוץ למקומו טפי מכל הני דתנא ברישא דמועלין בהן דהני תרי איתקוש אהדדי ומחד קרא נפקי במס׳ זבחים (דף כח.) מואם האכל יאכל וגו׳: ושקבלו פסולין [ג]. בעלי מומין וה״ה נמי (ג) כ] דתני ברישא להא: **גמ׳:** כא] ס״ד אמינא הואיל ואמר עולא. לקמן בפרק ולד חטאת (דף יב.) קדשים שמתו יצאו מידי מעילה דבר תורה אבל מדרבנן אית בהו מעילה כדאיתא לקמן: כמאן דחנקינהו דמו. וליהוו כקדשים שמתו דיצאו מידי מעילה דלא חזו לא לגבוה ולא להדיוט דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים קמ״ל דלא: קדשים שמתו וכו׳. אבל ראוי הוא לקדשים קלים כדתנן באיזהו מקומן (זבחים דף נה.) קדשים קלים שחיטתן בכ״מ בעזרה: למה לי למיתני כל הני. דתני במתניתין דמועלין בהן ליתני חדא מינייהו ולע״ג דלא נעשית כמצותו מועלין בו וממילא ידענא דה״ה לכל הני: דקבלה בדרום כב] היא. דהיא עיקר עבודה: משום דיממא זמן הקרבה הוא. ה״נ אבל שחט בלילה וזרק ביום (ד) ובלילה לאו זמן הקרבה הוא והאי דשחט בלילה אימא וכו׳: ואי תנא שחטה בלילה וכו׳. אבל שחט ביום וזרק בלילה וה״ה אם שחט בלילה וזרק בלילה [ד] דזריקה דעיקר עבודה הוא היא בלילה: אימא כמאן דחנקינן דמי קא משמע לן. דמועלין דלילה לאו מחוסר זמן הוא והאי בעל הש״ס דייק ממתניתין ולא ס״ל דזו ואצ״ל זו קתני (ה): חוץ לזמנו וחוץ למקומו למאי חזו. כלומר כל הני דתני במתניתין בדין הוא דמועלין בהן דהאי דשחטן בדרום ראוי לקדשים קלים כדאמרינן לעיל (ו) נמי אי זרק בלילה דין הוא דמועלין בהן דלילה לאו מחוסר זמן הוא אלא שחט על מנת להקטיר

חוץ

שיהא בהן שעת היתר לכהנים דהיינו לאחר זריקה דעד שעת זריקה מיקרו קדשי ה׳ כג] ובאימוריהן אף לאחר זריקה אבל בקדשים קלים אין בהן מעילה עד לאחר זריקה שאז הוברר חלק גבוה ואז יש מעילה באימוריהן: **ששחטן** בדרום. ודינן לישחט בצפון כדאי׳ בפ׳ איזהו מקומן (זבחים דף מח.) מועלין בהן בגמרא מפרש אמאי כד] רבותא ומ״ת האי דשחטן בדרום היכי דמי אי דקבל בצפון הא למה לי תנינא בסמוך בסיפא ואי דקבל בדרום אם כן ברישא הוי ליה למיתני ששחטו בדרום וקבל בצפון כה] וכן שחטו בצפון וקבל בדרום דלא הוי רבותא כל כך כמו ששחטו בדרום וקבל בדרום דסדר משנתינו כך הוא שנויה אותו שיש בו חידוש יותר בסיפא כדעביד בגמ׳ לריבותא ולפי זה שנויה חידוש זה ברישא א״כ תני זו ואין צריך לומר זו והדר תני לא זו אף זו ואין זו שיטת התנאים [ה] כו] דכולל ברישא שינוי מקום דדרום והדר מפרש כיצד קתני כלומר כיצד הוי שינוי מקום הדרום שאמרו כגון ששחטן בדרום וקבל כז] בצפון כו׳ אבל שחטן בדרום וקבל בדרום בהא לא מיירי מתני׳ ונראה לפום ריהטא דבכי ה״נ לית בהו מעילה כח] מדלא מפרש להו במתניתין ויש טעם בדבר משום דפשיטא בהו כ״כ כט] מיהו נראה למהר״ר פרץ שי׳ דאין זו סברא דהא בגמ׳ מפרש טעמא דמתניתין דמועלין בהן אע״ג דשינה ועשה בפסול משום ל] דהוא ראוי לקדשים קלים וא״כ מה לי חד פסול מה לי תרי פסולי לכן נ״ל דהוא הדין בשחטו וקבל בדרום דמועלין והא דלא תני במתניתין אע״ג לא] דהוא רבותא טפי כך דרך משנה ולפי שנויה כל אחד בפני עצמו לא חש לשנותם ביחד כדאשכחן בפ׳ הבא על יבמתו (יבמות דף נג:) דקתני הבא על יבמתו בין בשוגג בין במזיד כו׳ ובגמרא תני אפילו שניהם לב] ובמשנה שיירה אע״ג דהוי רבותא טפי משום דמסתמא כיון לג] דשמעת הוא לרישא ה״ה בתרתי: **שחטן** בדרום וקבל דמן בצפון שחטן בצפון וקבל דמן בדרום. בגמ׳ מפרש [לא] דהכא קבל בדרום לרבותא דאע״ג דשינה בקבלה דעיקר עבודה היא מ״מ מועלין [ו] שחט ביום וזרק בלילה שחט בלילה וזרק ביום כך הגירסא ברוב הספרים ונראה לר״י שהוא שיבוש לד] דאית ליה למיתני אותו שהוא חידוש יותר בסיפא כמו גבי דרום אלא גרסינן איפכא שחט בלילה וזרק ביום שחט ביום וזרק בלילה דזריקה עיקר עבודה והוא חידוש יותר כששינה בזריקה דאיכא מעילה לה] ולהכי שביק קבלה גבי לילה ונקט זריקה משום דלא אפשר לנמצא לו] שתהא שחיטה ממש בסוף הלילה והקבלה מיד ביום דקבלה ושחיטה הסמוכות זו לזו לז]: **כל** שהיה לה שעת היתר לכהנים. [ז] שנעשית בזריקה אין מועלין דלא קרינא בהו קדשי ה׳: **פשיטא** משום דשחטן בדרום אפקינהו מידי מעילה. וא״ת לישני דהא קמ״ל דזריקה לא מהניא בהו לאפוקי מידי מעילה וי״ל דהא פשיטא הוא כיון שהזריקה בפסול דלא מהניא ולא מידי לח] ועוד י״ל דלפי מה שפירש מורי ניחא שפיר ולקמיה אפרש בעזרת השם: **קדשים** שמתו יצאו מידי מעילה כו׳. דכיון שהולכין לאיבוד לא איקרו קדשי ה׳: **חוץ** לזמנו וחוץ למקומו למאי חזו. כלומר הוה ליה למימר דהוי כמאן דחנקינהו דלא חזו למידי וקשה דמאי פריך [ח] השתא לט] [כל הני דתני במתניתין] כיון דאיכא מ״ד אם עלו לא ירדו לא למריך כמאן דחנקינהו כל שכן מ] דניחא טפי

חוץ

בדרום. אע״ג שרינן לישחט בצפון לא יצאו מקדושתן ומועלין בהן מי שנהנה מהן כשוה פרוטה ולא תימא כי שחטן בדרום וקבל דמן בצפון דהוא עיקר עבודה בצפון הוי דמקבלה ואילך מצות כהונה ומקבלה ואילך הוה צפון אלא אפילו שחטן בצפון וקיבל דמן בדרום אע״ג דעיקר עבודה היא בדרום שלא כדינן אפילו הכי מועלין בהן: (וכן) [וכן] אם שחטן ביום בצפון וזרק דמן בלילה. אף על גב דלילה לאו זמן הקרבה מועלין בהן: וכן שחטן בלילה וזרק ביום. והאי כל דכן הוא דמועלין דהא זרק ביום דהיינו עיקר עבודה. אלא זו ואין צ״ל זו קתני: או ששחטן בצפון וחישב עליהן לאוכלן חוץ לזמנן. דהיינו פיגול דיש בו כרת: או חוץ למקומן. דהיינו נמי פיגול אלא פסול הוא ואין בו כרת אפילו הכי מועלין בהו ותרוייהו פיגול דחוץ לזמנו ופיגול דחוץ למקומו מחד קרא נפקי מואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה וגו׳: כלל אמר ר׳ יהושע כל שהיה לו שעת היתר לכהנים. אע״פ דשוב נפסלה שאין ראשין לאוכלו אין מועלין בו: וכל שלא היה כו׳: ואיזו היא שהיה לה שעת היתר שלנה. לאחר זריקה או שנטמאת או שיצאת חוץ לעזרה לאחר זריקה אע״ג דאינה ראויה לכהנים כיון דהוה ליה שעה אחת היתר קודם שלנה אין מועלין בה דלאו קדשי ה׳ קרינא בהו דהא איתזו לכהנים: ואיזו היא שלא היה שעת היתר. שנשחט כו׳ ושקבלו פסולין וזרקו את דמן בטמאין מיירי ובקרבנות יחיד דלא הותר בו טומאה: סד״א הואיל ואמר עולא אמר ר׳ יוחנן קדשים שמתו יצאו מידי מעילה. לקמן בפרק ולד חטאת: כמאן דחנקינון דמי וליהוי כקדשים שמתו שיצאו מידי מעילה דלא חזו לא לגבוה ולא להדיוט דאין פודין קדשים להאכילם לכלבים קמ״ל דלא: קדשים שמתו כו׳ אבל ראוי הוא לקדשים קלים. כדתנן באיזהו מקומן קדשים קלים שחיטתן בכל מקום בעזרה: אבל שחטן ביום וזרק בלילה וה״ה שחט בלילה וזרק ביום. דמקצת עבודה בלילא אימא כמאן דחנקינון דמי קמ״ל דמועלין דלילה לאו מחוסר זמן הוא ובדין הוא דלא איצטריך למיתנא אלא שחט ביום וזרק בלילה ולא איצטריך למיתני הא דזורק ביום דהוא פשיטא דעיקר עבודה עביד ביום אלא זו ואין צ״ל זו קתני: ואיכא דמפרשי האי ואי תנא שחט בלילה וזרק ביום כו׳. משום דדייק מתני׳: שחטו חוץ לזמנן וחוץ למקומן. למאי חזו והאמר הוי פיגול ולא חזי לא אמורין לגבוה ולא בשר לכהנים ואמאי מועלין בה: הואיל ומרצין לפיגול כלומר כיון דהא שחיטה פיגול חשיבה כל כך שצריכת מרצין דלעולם לא נקבע פיגול לחייבו כרת עד שיקרבו כל מתירין והיינו מרצין כדאמרינן במסכת זבחים ואם האכל יאכל מבשר וגו׳ לא ירצה כהרצאת כשר דכתיב ונרצה לו לכפר כך הרצאת פיגול מה הרצאת כשר לא הורצה עד שיקרבו כל מתירין לשמו כך הרצאת פיגול לא נחשב פיגול לענין כרת עד שיקרבו כל מתירין לשום מחשבת פיגול. הילכך כיון דהא שחיטה צריכה מרצין אכתי לא יצאה

* * *

שיטה מקובצת

א] לזמנו או חוץ אות ו׳ נמחק: ב] משום דשחטינן בדרום אות ת׳ נמחק: ג] קדשי קדשים לגבי דרום כמאן דחנקינן דמי וסד״א דלית (להו) [בהו] מעילה קמ״ל דמועלין בהן וכ״ת מאי שנא מקדשים שמתו לא דמי דקדשים שמתו אינו ראוי כלל אבל שחטן בדרום נהי דאינו ראוי לקדשי קדשים לקדשים קלים מיהא ראוי. וא״ת ס״ס בקדשי קדשים מיהא איירינן ולא שייך בהם דרום כלל הי בשביל שהוא ראוי לקדשים קלים יהיו מועלין מן התורה ואומר מהר״ם דאת״נ דכיון שראוי לקדשים קלים א״כ יש לנו הכשר ומקרי פסולו בקדש כדמשמע בזבחים פרק חטאת העוף דכל שפסולו בקדש אם עלה לא ירד וכיון דאשכחנא דאף בקדשי קדשים אם עלה לא ירד א״כ קדשי ה׳ קרינא בהו ואית [ב]הו מעילה. תוס׳ רבינו פרץ: ד] קדשים ס״א דקדשים: ה] אבל ראוי לקדשים קלים. תימה וכי משום כך יהיו מועלין בהן מן התורה ס״ס דהא אינו ראוי (לקדשים) [לקדשי קדשים] ואומר מורי הר״פ דכיון דראוי לקדשים קלים א״כ יש לו הכשר במקום אחר ואיקרי פסולו בקודש כדמשמע בפרק חטאת העוף דכל שפסולו בקודש אם עלה לא ירד וכיון דאשכחן אף בקדשי קדשים אם עלה לא ירד א״כ קדשי ה׳ קרינא בית (ואין) [ואית] בהו מעילה. תוס׳: ו] הכא הוא דאית בהו מעילה משום דקבלה בצפון הואי אבל: ז] הואיל וקבל דמן בדרום אימא דנפיק מידי מעילה דקבלה מקרי טפי עבודה משחיטה. תוס׳ מהר״ם בגליון: ח] וקבלה בדרום הוה נפיק מידי מעילה: ואי תנא הכי הוה אמינא: ט] שחטה בלילה וזרק ביום דלילה לאו זמן הקרבה הוא אימא לית בהון מעילה ואי תנא שחט בלילה וזרק ביום הו״א משום דזריק ביום הואי אבל שחט ביום וזרק בלילה הואיל וזריקה בלילה הואי כמאן דחנקינן דמי. גירסת ס״י וכך גרים רש״י: י] עי׳ בהשמטות בסוף המס׳: יא] הואיל. עי׳ תוס׳ מנחות (דף עט ע״א): יב] עבודה בצפון דמקבלה: יג] אע״ג דמקבלה ואילך דהיינו: יד] ביום אלא זו ואצ״ל זו: טו] דהיינו נמי פיגול: טז] כלל. גליון בדף ד׳ ע״ב רש״י מפרש משנה זו בגוונא אחרת. (אא״ה כוונתו על ד״ה שקבלו פסולים שפי׳ בעלי מומין עכ״ה): יז] לכהנים אע״ג דשוב אות ו׳ נמחק: יח] מהם אין ראשין לאוכלן אפ״ה אין מועלין וכל שלא היה כו׳ ואיזו הוא מי שהיתה לה שעת היתר שלנה: יט] הבשר קודם שלנה הס״ד: כ] נמי דהוה מצי למתני ברישא הכא דתני נמחק: כא] גמ׳ משום דשחטן בדרום אפקינן מידי מעילה כתמיה שהרי במקום קודש שחום לה לענין קדשים קלים הס״ד ומה״ד פ״ד: כב] בדרום הויא דהוא עיקר עבודה: מה״ד ה״נ משום כו׳ הוא אבל שחט בלילה וזרק ביום דלילה לאו: כג] ה׳ ובאימוריהן אף: כד] מאי קמ״ל וא״ת: כה] בצפון ואח״כ שחטן בדרום וקבל הדם בדרום דהוי ליה לא זו אף זו דסדר המשנה כך הוא אבל השתא ששנה וקבל דמן בדרום והדר וקבל בצפון א״כ הוי זו ואין צ״ל זו ולא הוי שיטת המשנה. תוס׳ מהר״ם: כו] תנאים ר״ל דכולל: כז] וקבל דמן בצפון וקבל דמן בדרום אבל תיבת כו׳ נמחק: כח] מעילה והוי כמו דחנקינהו מדלא: כט] כל כך שחטה וקבלה ומיהו נראה: ל] משום דהוי ראוי: לא] אע״ג דהוי רבותא טפי כך דרך המשנה: לב] שניהם שוגגין ובמשנה שיירה גליון כתוב בגליון הרא״ש כתב הר״ם הטעם שלא הביא במתניתין שחט בדרום וקבל דמן בדרום ואמר תירוץ קושית התוס׳ שהא דלא תני ואין צריך לומר דהוא ולא תני דרך המשנה בכך דלק״ם נראה דלפי זה הכלל דקאמר ר׳ יהושע במתניתין דכל שיש לו שעת היתר לכהנים אין מועלין בו וכל שאין לו היתר מועלין בו לפי זה ניחא הכל וה״ק לא זו ששוחט בדרום דפשיטא דמועלין בו דיש בהן פסול גדול ואין בהן שעת היתר לכהנים אלא אפילו קבל בצפון דיש בהן קצת היתר יותר אפ״ה לא נפקי מנו מעילה ולא זו שחטן בדרום דלית בהו היתר לכהנים אלא אפילו שחט בצפון וקבל דמן בדרום דעיקר פסול צפון גבי שחיטה כתיב כדכתיב ושחט אותו על ירך המזבח צפונה וא״כ צריך כשרות בצפון גבי שחיטה יותר מקבלה והכי איתא בה״נ פ׳ שני דזבחים תלה הבהמה ושחטה פסול דבעיא ירך המזבח צפונה וליכא אבל תלה וקבל כשרה וסד״א דהוי שעת היתר ונפקי מידי מעילה להכי תני מועלין בה. בגליון מתוס׳ מהר״ם: לג] כיון דשמעינן בתרא: לד] שיבוש דהא ליה. גליון ולפי מה שפי׳ אין צריך להגיה ופי׳ המתניתין כמו שפי׳ לא זו זרק בלילה פשיטא דמועלין דהא אין בה שעת היתר לכהנים הואיל והזריקה היתה בלילה אלא אפילו זרק ביום סד״א דהוי שפיר שעת היתר ונפיק מידי מעילה לכך קמ״ל דמועלין. ע״כ מצאתי בגליון מתוס׳ מהר״ם: לה] מעילה ויש ליישב גירסא ראשונה וי״ל כך לא מבעיא זרק בלילה דליכא פסול כי אם בזריקה פשיטא דמועלין אלא אפילו שחט בלילה [וזרק ביום] נמי דאיכא פסול בשחיטה בלילה ופסול הלנה דדם אפ״ה מועלין ולהכי שבק קבלה כו׳. חסר בתוס׳: לו] לנמצא דזריקה היא ע״ג קרנות מזבח ועד דזריק שייך גבי האי חילוק [אבל] ממש סמיך לשחיטה קבלת הדם לזריקה: לז] לזו. גליון וברישא גבי פסול דרום נקט שחיטה וקבלה דהיינו סדר העבודה והוי יכול להיות לשחוט בדרום ולקבל בצפון או להפך. תוס׳ הרא״ש וכן בתוס׳: לח] מידי. גליון ול״נ דהא אינו משום כל כך דהא איכא דפליגי לקמן עליה דרב גידל וסברי הזריקה פיגול (לא) מפקא מידי מעילה אלא י״ל דבודאי בהכי מיירי מתניתין דזורק הדם אפ״ה מועלין דאל״כ למה לי שינה בלא שינה נמי איכא מעילה קודם זריקה: לט] השתא בדרום דאיכא כל הני: מ] תיבות דניחא טפי נמחק:

הגהות הב״ח (א) במשנה מועלין בהן כיצד שחטן: (ב) רש״י ד״ה קדשי וכו׳ אע״ג דמקבלה ואילך הוי עיקר עבודה וכו׳ בדרום שלא: (ג) ד״ה ושקבלו וכו׳ וה״ה נמי סוף דהני ברישא הס״ד ותיבת להא נמחק: (ד) ד״ה משום וכו׳ דבלילה לאו זמן הקרבה היא והאי שחט: (ה) ד״ה אימא וכו׳ ואצ״ל זו קתני. כ״כ לכך הוה גורס במתניתין רק בבא א׳ שחט ביום וזרק בלילה וק״ל: (ו) ד״ה הוא וכו׳ ובהא בלילה לא אלא בלילה נמי דין הוא:

[illegible]